

Persbericht

Brussel, 22 juni 2023

Studie van de lokale financiën 2023

De Brusselse steden en gemeenten slagen erin de kostenexplosie op te vangen

Na de gezondheidscrisis in 2020 en 2021 moeten de lokale besturen in 2022 het hoofd bieden aan een nooit eerder geziene financiële crisis sinds de jaren '80. De hoge inflatie, die verantwoordelijk is voor fors gestegen loonkosten en uit de pan swingende energieprijzen, zet de steden en gemeenten aanzienlijk onder druk.

Vandaag stellen we in de begroting voor 2023 van de Brusselse steden vast dat de spectaculaire stijging van de gewone uitgaven (+11%) wordt opgevangen door een even hoge toename van hun gewone ontvangsten (+12,5%).

De gemeenten kunnen immers in de eerste plaats terugvallen op de indexeringsmechanismen die een rechtstreekse invloed hebben op hun ontvangsten, zoals de opcentiemen op de onroerende voorheffing, het Gemeentefonds of diverse toelagen (+10,5%).

Om hun begroting in evenwicht te houden, hebben 8 van de 19 Brusselse gemeenten het aantal opcentiemen op de onroerende voorheffing verhoogd, wat samen met de aanzienlijke indexering van het kadastraal inkomen (9,6%) fors hogere opbrengsten in de grondbelasting (+17%) oplevert. De gemeenten halen eveneens voordeel uit de onverhoopte extra belastingontvangsten als gevolg van het gewijzigde tijdschema door de FOD Financiën van de doorstorting van de aanvullende belasting op de personenbelasting.

Merk eveneens op dat ondanks de sterke stijging van de bouwkosten, de Brusselse gemeenten erin slagen om hun investeringsdynamiek in 2023 in stand te houden.

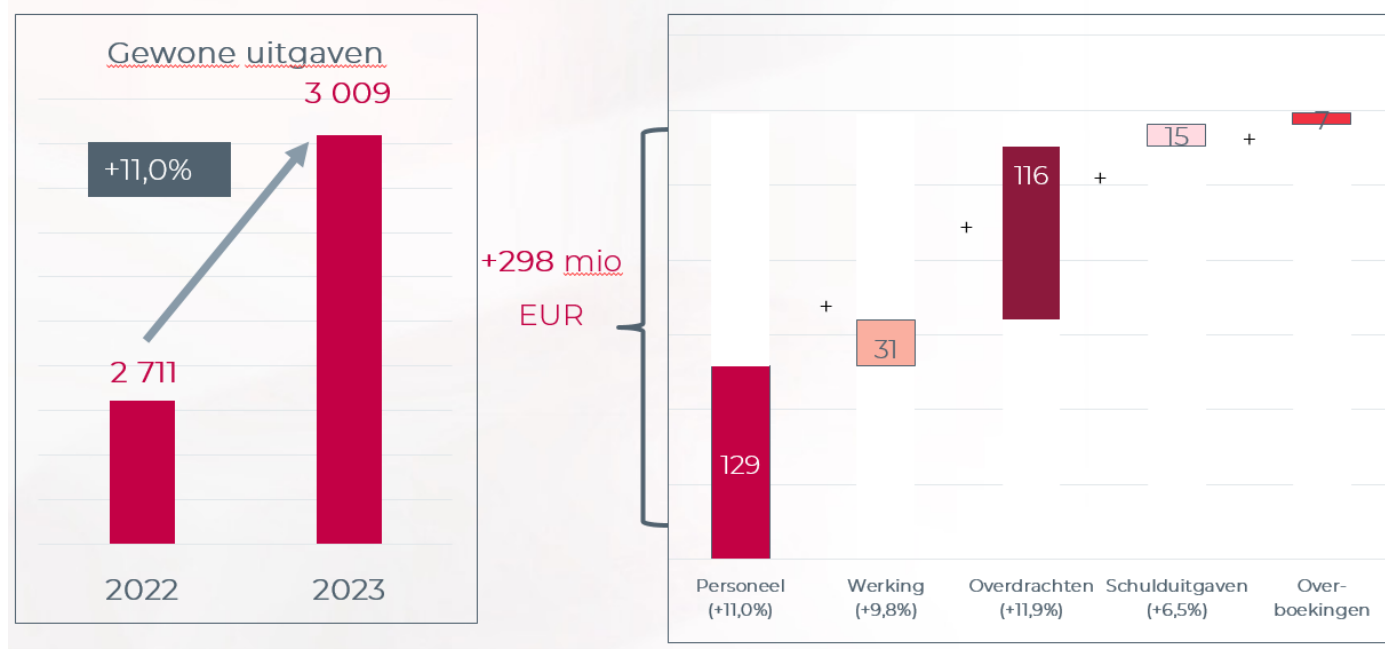
Volgens de begrotingen van 2023 boeken alle Brusselse gemeenten samen een bescheiden overschot van 8 miljoen euro voor het eigen dienstjaar, en van 65 miljoen euro voor het algemeen totaal. Dus globaal bekeken zijn de begrotingen in evenwicht, maar de begrotingssaldi kunnen sterk verschillen tussen gemeenten. Bovendien zijn de omstandigheden voor de gemeenten gunstig nu bepaalde ontvangsten sterk evolueren.

Uitzonderlijke stijging met 11% van de gewone uitgaven

Volgens de initiële begrotingen voor 2023 bedragen de gewone uitgaven van de Brusselse gemeenten 3 miljard euro, d.w.z. 2.461 euro per inwoner, waarmee ze t.o.v. de initiële begrotingen 2022 een stevige stijging met 11% laten optekenen. Deze toename zien we in alle uitgavencategorieën zowel voor personeel, werking als overdrachten (dotaties aan OCMW's, politiezones enz.).

We wijzen erop dat de initiële begrotingen 2022 eind 2021 zijn goedgekeurd, in een periode waarin de begrotingsvooruitzichten nog geen rekening houden met fors hogere energiekosten en een veel hogere inflatie in de loop van 2022. Naast een inhaalbeweging bij de kosten houden de begrotingen voor 2023 eveneens rekening met een verwachte stijging van de uitgaven voor het lopende jaar. Dit verklaart de uitzonderlijk grote stijging van de voornaamste begrotingsrubrieken tussen de initiële begrotingen van 2022 en 2023.

Welke uitgaven nemen toe in 2023? (In miljoen EUR)

11% hogere loonkosten

Volgens de begrotingen 2023 stijgen de personeelsuitgaven met +11% ten opzichte van de oorspronkelijke begrotingen van 2022. Deze laatste gaan aanvankelijk uit van 1 enkele overschrijding van de spilindex van het openbaar ambt (+2%), terwijl de gemeenten het voorbije jaar in werkelijkheid de impact van 5 overschrijdingen van de index te verwerken krijgen.

Naast het effect van de indexering moeten de gemeenten eveneens de kosten dragen van salarisverhogingen, sociale

akkoorden en de pensioenlasten van het statutaire personeel. Deze zijn in vergelijking met 2022 gestegen met 13,1%, voornamelijk door de stijging in 2023 van de bijdragen in de pensioenlasten (basis- en responsabiliseringsbijdragen), zoals voorzien in de federale wet op de financiering van de pensioenen van lokale en provinciale besturen (Gesolidariseerd Pensioenfonds).

Voor de eerstvolgende jaren (2024-2027) zijn de vooruitzichten van deze bijdragen bijzonder verontrustend en zullen leiden tot een bijna exponentiële evolutie van pensioenlasten voor lokale besturen. Volgens projecties van de Federale Pensioendienst zal de responsabiliseringsbijdrage (bovenop de basisbijdragen, die zelf ook al verhoogd zijn) ten laste van alle Brusselse gemeenten en OCMW's wellicht toenemen van 59 miljoen euro in 2022 tot bijna 169 miljoen euro in 2027.

Fors hogere energiefacturen (maar minder sterke stijging dan in andere regio's)

De werkingsuitgaven voor gebouwen stijgen gemiddeld met 18,2%. Binnen deze uitgavenpost zijn de **energiekosten** (stookolie, gas en elektriciteit) in 2023 met bijna 15 miljoen euro of 62% gestegen. **Hoewel dit percentage hoog ligt, is dit toch lager dan in andere regio's.**

De rekeningen zullen gelukkig minder gepeperd zijn voor steden en gemeenten die al een eind gevorderd zijn met duurzame investeringen om het energieverbruik van bv. openbare verlichting en gebouwen te beperken. Zelf energie opwekken en emissievrije mobiliteit maken het eveneens mogelijk om de energiefactuur te verlichten.

De stijging van de energieprijzen leidt ook tot een toename van de sociale bijstand aan burgers (via de OCMW's). Terwijl de gevolgen van de gezondheidscrisis nog niet zijn weggeëbd, zien we momenteel een groeiend aantal steunaanvragen voor de hogere energierekeningen.

De fors gestegen prijzen hebben eveneens gevolgen voor de gemeentedotaties (OCMW's, politiezones enz.)

De opeenvolgende loonindexeringen en stijgende energiekosten hebben eveneens een weerslag op de diverse lokale entiteiten (OCMW's, politie- en hulpverleningszones enz.) van de gemeentelijke perimeter. Dat geldt in het bijzonder voor de politiezones waar de personeelskost meer dan 90% van de gewone uitgaven uitmaakt.

Dit resulteert automatisch in een **verhoging van diverse gemeentedotaties** die nodig zijn om de begrotingen van deze besturen in evenwicht te brengen, d.w.z. een gemiddelde toename van 13,4% voor de dotatie aan de OCMW's en van 9,2% aan de politiezones.

Door de opeenvolgende crisissen (covid, overstromingen, energie enz.) worden **OCMW's** geconfronteerd met een fors toenemend aantal aanvragen voor aanvullende sociale bijstand, wat zich vertaalt in de begrotingen. In 2023 stijgt de toekenning van het leefloon met 11,2%, vooral als gevolg van de indexering van het leefloon, aangezien het aantal begunstigten lichtjes is gedaald sinds het einde van de gezondheidscrisis. Daartegenover staat dat door de toestroom van vluchtelingen uit Oekraïne de tegemoetkomingen als 'steunverlenend centrum' met meer dan 65% toenemen. Volgens de POD Maatschappelijke Integratie komt dat voor het voorbije jaar neer op 9.730 personen in het Brusselse Gewest, of bijna 20% van dit aantal tijdelijk beschermden op nationaal vlak.

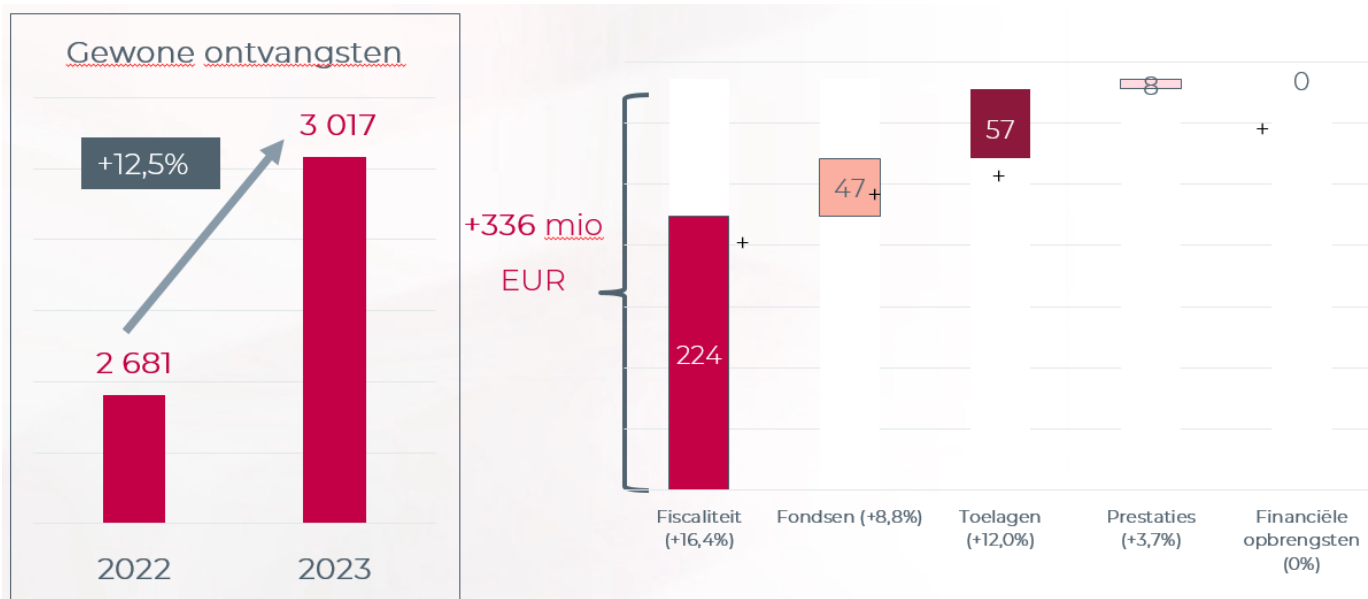
De gemeenten ondervinden al de eerste gevolgen van de renteverhogingen

De rentelasten, die al een tiental jaar structureel dalen in een context van historisch lage rente, zijn in 2023 lichtjes opgeveerd (+6,3%) door de aanzienlijke stijging van de rentevoeten in de voorbije maanden. Het effect van de hogere rente zal geleidelijk tot uiting komen bij de overeengekomen herzieningen van de rente op leningen (jaarlijks, om de 3 of 5 jaar) of bij het aangaan van nieuwe leningen tegen de nieuwe marktvoorwaarden.

Een onverhoopte stijging van de gemeenteontvangsten

De Brusselse gemeenten kunnen in hun begroting voor 2023 gelukkig rekenen op een forse toename van 12,5% in hun gewone ontvangsten.

Welke ontvangsten nemen toe in 2023? (In miljoen EUR)

Deze gunstige evolutie is enerzijds te danken aan indexeringsmechanismen voor tal van gemeenteontvangsten (onroerende voorheffing, fondsen, toelagen), en anderzijds aan de verhoging van de gemiddelde aanslagvoet van de onroerende voorheffing.

Fiscaliteit: een heel forse toename versterkt door het optrekken van de opcentiemen voor de onroerende voorheffing (OOV)

De belastingontvangsten van de Brusselse gemeenten bedragen 1.588 miljoen euro of 1.299 euro per inwoner, een stijging van 16,4% in 2023 (tegenover slechts +6,0% in 2022).

Deze forse toename is voornamelijk toe te schrijven aan de aanvullende belastingen. **De opcentiemen op de onroerende voorheffing** profiteren van het gecombineerde effect van de indexering van het kadastraal inkomen (+9,6%) en de hogere gemiddelde aanslagvoet. In 2023 verhogen immers 8 van de 19 gemeenten de opcentiemen op onroerende voorheffing, waardoor de gemiddelde aanslagvoet op 3.281 opcentiemen (tegenover 3.053 in 2022) uitkomt.

De aanvullende belasting op de personenbelasting (APB) wordt gunstig beïnvloed door de wijziging van de kalender door de FOD Financiën voor het doorstorten van de opcentiemen op de PB. De gemeenten zullen hierdoor in de loop van 2023 de opbrengst van 14 maanden ontvangen, wat de stijging met 26,2% van de APB-ontvangsten in de begrotingen 2023 verklaart. Merk op dat 4 gemeenten hun aanslagvoet hebben verlaagd, waardoor de gemiddelde aanslagvoet uitkomt op 6,23% tegenover 6,32% in 2022.

De **specifieke lokale taksen** stijgen met 9,6% in vergelijking met 2022, vooral na verhoging van de belasting op kantooroppervlakte (+11%) en die op de inname van het openbaar domein (+17%).

De indexeringsmechanismen van de toelagen ondersteunen eveneens deze evolutie van de ontvangsten

De gemeente-ontvangsten uit **dotaties en toelagen**, d.w.z. financiële overdrachten van andere bevoegdheidsniveaus (voornamelijk de gewesten) bedragen 1,1 miljard euro, een stijging met 10,5%.

De toename met bijna 12% in de **specifieke toelagen** is vooral het gevolg van de uitvoering van het sectoraal akkoord over de herwaardering van de salarissen van het personeel (2021-2025), dat bepaalt dat het Gewest 75% van de kosten voor zijn rekening neemt.

De ontvangsten **uit de algemene financiering** (Gemeentefonds) stijgen met 8,8% in de initiële begrotingen voor 2023. Naast de gewestelijke dotaties uit het Gemeentefonds (+1,4%) ontvangen de Brusselse gemeenten (en Brussel-Stad in het bijzonder) bepaalde federale dotaties (cf. bijzondere financieringswet van 1989) die aanzienlijk gestegen zijn (+18%).

Nagenoeg een evenwicht voor het eigen dienstjaar en reserves die structureel dalen

Dankzij de sterke groei van de gewone ontvangsten presenteren de Brusselse gemeenten samen een bescheiden overschot van 7,8 miljoen euro **voor het eigen dienstjaar** in de initiële begrotingen voor 2023. Dit saldo vertegenwoordigt 0,3% van de gewone ontvangsten of nagenoeg een evenwicht. Een verbetering, aangezien de Brusselse gemeenten de voorbije 2 dienstjaren een tekort van 30 miljoen euro geboekt hebben.

Voor het algemeen totaal (d.w.z. eveneens rekening houdend met het resultaat van voorgaande dienstjaren en met overboekingen) laten de Brusselse gemeenten in 2023 een overschot optekenen van 65 miljoen euro, wat neerkomt op ongeveer 2,1% van hun gewone ontvangsten. Dat overschot bedraagt in 2019 nog bijna 200 miljoen euro, maar is de voorbije 3 begrotingsjaren gestaag afgenomen.

Investeringsprojecten afgeremd door duurdere bouwmaterialen

De investeringsprojecten van de Brusselse gemeenten blijven dynamisch tijdens deze gemeentelijke bestuursperiode (tussen 600 en 800 miljoen euro per jaar). In de begrotingen voor 2023 komen de investeringsuitgaven 'stricto sensu' uit op 685 miljoen euro, een daling met 20% ten opzichte van het recordniveau van 2022 (880 miljoen euro).

Tegen de achtergrond van fors **duurdere bouwmaterialen** in de voorbije maanden (+30%) kunnen er evenwel bepaalde arbitrages of uitstel van bepaalde projecten plaatsvinden. Met eenzelfde nominaal investeringsbudget zoals aanvankelijk voorzien voor het boekjaar, kan men namelijk ongeveer slechts twee derde verwezenlijken.

De voornaamste investeringsdomeinen van Brusselse gemeenten zijn stadsontwikkeling en huisvesting, onderwijs (schoolgebouwen), sport- en culturele infrastructuur en administratieve gebouwen. In de voorbije jaren zijn de modernisering en energierenovatie van de gebouwen (administratieve, school-, sport- en cultuurgebouwen) prioritaire uitdagingen voor tal van gemeenten.

Naast de klassieke financieringen zoals leningen of zelffinanciering hebben lokale overheden toegang tot diverse systemen en programma's voor regionale en Europese toelagen, voor tal van activiteitsdomeinen. Daarnaast kunnen ze gebruikmaken van alternatieve financieringsformules die specifiek ontwikkeld zijn voor investeringen in energie-efficiëntie van gebouwen.

Dirk Gyselinck, lid van het directiecomité van Belfius: *"De afgelopen 3 jaren zorgden voor een ongeziene complexiteit, maar Brusselse lokale besturen maakten indruk met een bewonderenswaardige snelheid van handelen. Vandaag staan hen nog tal van uitdagingen te wachten: de energiecrisis beheren, de lokale economie ondersteunen, zachte mobiliteit bevorderen, de energietransitie versnellen, de sociale cohesie versterken... En ondanks een kostenexplosie slagen steden en gemeenten erin om hun begrotingen op koers te houden en investeringen in een klimaatneutrale samenleving in een stroomversnelling te brengen.*

Om al deze opdrachten succesvol te volbrengen staat Belfius als partner van de publieke sector klaar met duurzame financieringsoplossingen, energiezuinige vastgoedprojecten en betrouwbare en nauwkeurige analyse-instrumenten".

Meer weten?

[Studie Lokale Financiën - Belfius](#)

Perscontact

Belfius Bank & Verzekeringen

Ulrike Pommee, + 32 (0)2 222 02 57 / ulrike.pommee@belfius.be - press@belfius.be

www.belfius.be